

Lőrincz György

Kuron Anna balladája

Érezte: a monoton szóáradat előnti az agyát, ellepi, betemeti. A tiszt egyfolytában beszélt, halk, suttogó, rábeszélő hangon, szünet nélkül, mintha csak attól tartana, ha elhallgat, elvesztik fényüket a szavak, megkopnak, semmitmondó szólamokká lényegülnek (merthogy azok is voltak), csak az ő agyában szikráztak a fájdalom fénylő pikkelyeiként!

– Nem! Nem! – akarta mondani, kiáltani, üvöltöni, jajdulni. – Nem és nem. Miközben hallotta: – Meg kell ismerned őt, a barátait! Miről beszélnek, hogyan gondolkodnak!

A hang egyhangú morajlása egy pillanatra megszűnt, elhalkult, de csak egy másodpercre, egy szemvillanásnyi időre: – De főleg azt, hogy gondolkozik ő! Ne, nem a felszínes, hanem a legrejtettebb gondolataira vagyunk kíváncsiak. AMIT ÁLMODIK! Amit nem éjszaka, amit NAPPAL ÁLMODIK! AMIT SZERETKEZÉS KÖZBEN SUTTOG...

A tiszt keze végigsimít a kezén, a kívülálló, az ismeretlen szemlélődő rejtőzködő szerelmeseknek vélhetné őket, öregedő férfi fiatal szerelmével, az öregedő férfi..., igen. Olyanok, mintha szerelmesek lennének. Olyanná teszi a halk, monoton suttogás, egy pillanatra a férfi keze meg is állapotodik a kézfejen, megremeg, ráborul, érzi a vér meleg lüktetését, ahogy a tapintáson átsugárzik, lüktet – rebbenő madarat zárnak így a tenyér lágy hajlatába.

– Tehát megegyeztünk!

A szavak messziről, nagyon messziről közelítenek hozzá, hullanak hallgatása mély kútjába, kopognak félelmet, rettenetet keltőn: egyszer megszegte a hallgatás törvényét, s most itt van, befogták, körbefogták, ravaszul, megalázón, és ő már nem is ő, a gondolatai sem az övéi, az arca, a tekintete sem, a vakok vaksága kellene most már ehhez az élethez, a süketek nagyothallása!

Képzetelebe villan az apja alakja, ahogy részegen üvölt egy dalt, amit az anyja és a törvény szerint nem lenne szabad énekelnie. Akkor még nem érti ezt, sok mindent nem ért később sem. Ki tiltja meg? Ki? Most már tudja! Titokban terjesztik a letiltott énekek címsorát, titokban, s így a törvény hol alkalmazható, hol nem, és ez a lényeg, a BIZONYTALANSÁG A FONTOS. Szóval az apját látja, az ő szép, egyébként büszke, öntudatos apját, aki azonban gyáva vagy legalábbis megfélemlített ember volt. Hogy félt az anyja is!

– Jaj, csak azt ne, Sándor! Csak azt ne! Elviteted magadat örökre!

Mire ők, a gyermekek rárontottak az apjukra, lenyomták ruhástól az ágyra, párnát tettek a fejére, és nyomták, nyomták, amíg elhalkult a nóta. Igen, most már emlékszik, ott, akkor kapta az első történelemórákat Kelet-Európából, a FÉLELEMBŐL, mert hiába volt daliás ember az apja, ha a milicista betette a lábát az udvarra,

megváltozott nemcsak a hangja, hanem a tartása, a tekintete is.

– Tessék csak, tessék! – hallja az apja hangját. Miközben tudja: „Milicistának, erdésznek soha nem mondasz igazat, bármit kérdez is!” Miközben tudja: „Légy jó, becsületes, tisztességes!” Miközben hallja: „Összetöröm a pofáját neki, tudom, hogy ő AZ! Tudom! – Aljas, mocskos gazember, harminc aranyért árulja a tisztességes embereket!”

És rázza a kezét, és üvölt.

És ők, még a gyermekek is tudják, N. bácsiról beszél, N. bácsiról, akit a szülei otthon csak úgy hívnak, hogy FÜLES!

– Róla legalább tudod, Sándor! Róla legalább tudod, de a többi? A TÖBBI! Akikről még csak nem is sejtet!

– Hátha szándékosan terjesztette el magáról? Hátha?

– A mocskos gazember – mondta még ekkor is az apja, de már halkabban, csendesedve, mert: „Egyszer arra ébredsz, hogy a Duna-csatornánál kötsz ki, Sándor! S ott aztán lesz időd gondolkozni!”

S íme, van ideje neki is most: tisztességről, becsületről, tisztaságról elmélkedni – még Sztálin „apánkról” is! Sztálinról, aki olyan volt, mint szülőfalujában Ferencz János Józsi! Igen. Tisztességes magyar embernek hitte kislány korában azzal a nagy bajuszával. Tisztességes magyar embernek, mert a keresztapja, aki a Berlin–Budapest gyorsan pincér volt, azt mesélte, hogy Karády Katalin neki énekelte: „Jóska, lelkem, én édes vitézem.” S ha nem lett volna magyar ember – gondolta –, hogy érthette volna meg a Karády Katalin énekét?

Az is igaz, abban az időben nem is hallott másról, csak Sztálin elvtársról,

alias „Jóska, lelkem, én édes vitézemről”, Lenin elvtársról, meg Marx és Engels elvtársokról. Igen. Viszont volt a faluban is egy elvtárs. Nagy Pál János. Nagy Pál Jánosnak még ráadásul orosz volt a felesége is. És nagyon nagy dolog volt abban az időben egy orosz feleség. Nagyon nagy! Neki nem is kellett volna „ágyikának” szólítania, mégis annak szólította. „Veszed még hasznát ennek” – suttozta az anyja, így hát ágyikának szólította, pedig az áázva, nagyon furcsán beszélt magyarul. De az is igaz, hogy beszélt. Nem úgy, mint a mostani „testvérei”. És nagyon vágyott mindig Oroszország után. Nagyon vágyott. „Ha egyszer megérhetném, hogy hazamenjek” – mondta mindig. És megérte! Egy hét múlva hazajöttek, pedig egy hónapra mentek; s többet nem beszélt soha Oroszországról. Nem. És nemcsak ő, János bácsi sem. Aki mindig azt hangoztatta: „Én a Vörös Hadseregben zászlóaljparancsnok voltam, te zöldszájú!” Ezt a milicistáknak mondta, s még azok is rettegtek tőle. A milicistáknak, akiktől viszont az apjuk rettegett.

Az emlékek előzönlötték az agyát: rádöbbsent, soha nem volt szabad, és soha nem is lesz már szabad!

A szabadság lehetősége is meghalt a számára.

A szerelem lehetősége is.

Oh, DéDé, szép szerelmem! – gondolta. – Oh! „A legigazibbnak, legemberibbnek hirdetett társadalomban el akarják venni az önbecsülésemet. Meg akarják gyalázni a legszebbnek hitt éneket.”

„Oh, DéDé, szép szerelmem, többé ne keress meg. Nem akarom látni az arcodat, szomorú, szép szemedet. Nem.”

Összerezzen: – Tanárnő! Figyel rám? Egyáltalán figyel?

Az Iparosok utcájában, 2023

Megrémül, fölnez, ránéz a szemben ülő férfira. Ősz, szelíd, joviális arcú úriember! Akár az apja is lehetne. Az idegen szemlélő számára a szerelme is lehetne. Az öregedő férfi, fiatal szerelmével. Igen. Vajon képzelte-e magát valaha is a kiszolgáltatott helyébe? Vajon próbált-e valaha is kilépni önmagából? Elképzelni azt, amit az áldozata érez? Az álmatlan, hosszú, magányos éjszakákat? A gyűlölet és az undor óráit?

– A gyermekével, feleségével megtenné-e ugyanezt? – szaladt ki majdnem a száján.

Egy pillanatra el is érzékenyül: – Szeretem őt – akarja mondani –, szeretem. És fölvilan újra a DéDé arca, barna, tatáros, szögletes arca, szemöldöke, tömött bajsza.

A nyomozó már rég elment, elnyelte az utca forgataga, de a lány még mindig ott ült, nem bírt mozdulni. A zaj átszivárgóit a testén nem észlelte, a hangok nekiütődtek a dobhártyájának, nem hallotta, iszapkód lepett el benne minden, és nem akarta, hogy kitisztuljon a létező világ. Az időtlenség mocsarába süppedve ült, tudta, hogy ha az agyát borító fehér, bódító köd fölszállna, utolérné az utálat órája. Már a nappalokat sem szereti, a tiszta, ragyogó nappalokat, már csak a homályt viseli el, az éjszakák rejtőzködő némaságát, a befüggönyözött ablakok magányát. A zene- és füstködön át, meghallotta a DéDé hangját: – Azt akarják, hogy igyunk, elhülyüljünk, ne gondolkozzunk, az általuk megszabott gondolatok szerint éljünk. A kommunizmus monológ, kedvesem, a hatalmon lévők monológja, nincs helye benne a párbeszédnek. Nincs helye benne az eltérő GONDOLATNAK, csak a

HŰSÉGNEK! És ezt, ha valaki hangosan megfogalmazza – jönnek:

– Nem ért egyet velünk, elvtársam? Vagy:

– Mi ezt nem így látjuk, elvtársam!

– De ki ez a MI? – A párt? – Végül is ki a párt? – És az milyen jogon sajátítja ki, minősíti az igazságot?

– De hát ne beszélj így, kedves – mondta akkor DéDének –, számodra talán még a szerelem sem olyan fontos, mint ez az igazság. Egyszer még megérem, hogy ha választanod kell köztem s az Igazság között, ez utóbbit választod! – A te szavaiddal kérdelem, most már én: – Te vagy az igazság letéteményese? Honnan veszed a bátorságot, hogy a te igazadat az EGYETLEN és MEGFELLEBBEZHETETLEN igazságként állítsd be?

Ez a beszélgetés még azelőtt volt, hogy jelentkezett volna a nyomozó, de a félelem már akkor ott bujkált bennük, mert Kuron Anna odarohant, hogy letakarja a telefont, mert a telefonokról annyi mindent összefecsegtek, és ő már el is hitt mindent, ezért ha vendége érkezett, mindig leborította a telefont, párnákat tett rá, megengedte a vízcsapot is. Nem, nem önmagáért, nem önmagát féltette, mindig a másikat, a legszebb szerelmes szavaikat, a suttogásaikat. Mert el tudta hinni, hogy még akkor is lehallgatják. Akkor. Röhögnek, megjegyzéseket tesznek. Emlékszik, gyermekkorában szerette volna levenni a háztetőket, látni, mi történik bennük. Most azok ezt valóban megtehetik.

Az utóbbi időben – furcsa álmai voltak. Egy éjszaka azt álmodta, hogy rejtett kamerák vannak a villanygőben. Álmában fölugrott az ágyból, kezdte kicsavarni a biztosítékokat.

– Elment az eszed – mondta DéDé álmában –, elment az eszed?

– Rejtett kamerák vannak! – válaszolta a félelemtől reszketve – s fölmutatott a plafon felé, áram nélkül viszont azok sem működhetnek.

– Az agyadban vannak – folytatta DéDé, de nem mosolygott. – Az agyadban vannak, a félelem beköltözött a lelkünkbe, és ők ezt is akarják.

– A szerelmes szavainkat is lehallgatják.

És álmában hallotta azt is:

– Kapcsolj a 76084-es telefonra – mondta egy távoli hang.

– Van valami? Érdemes belépni?

– Egy női hangot hallok, azt állítja, hogy lehallgatjuk.

– És nem igaz? – szólalt meg egy másik hang.

Majd:

– Mit csinál a szőke nő?

– Még nem léptem be – mondta az első hang –, mindjárt belépek. Tetszik, ahogy akkor kacag. Biztosan csiklandozza.

Ekkor ébredt föl, és beleborzongott az álmába.

„Vajon igaz lehet? Igaz lehet?”

Amikor másnap elmondta DéDének – DéDé nem mosolygott.

ARRA A NAPRA valahányszor csak visszagondolt – mindig összerázkódott. Sejtette, tudta, suttogták, hogy előfordulnak „ilyesmik”, hogy egyszer megszólal a telefon, megszólal egy ismeretlen hang, vagy megjelenik egy ismeretlen: – Holnap délután négyre... – de valószínűtlen, álomszerű volt az egész. Úgy képzelte, bárkivel megtörténhet ez, de VELE nem. VELE AZTÁN NEM.

Amikor csengettek, s meglátta az ajtóban álló bőrkabátos férfit, először

azt hitte, a szomszédját keresik. Csak a bőrkabát láttán rebbent át a félelem rajta. De hogy őerte jön, még akkor se hitte. Az ismeretlen idegen hangszúllyal rákérdezett.

– Kuron Anna?

– Igen.

Sejthette volna. Ráérezhetett volna a veszélyre.

– Holnap délután négyre hívatják...

– Engem? – kérdezte inkább csodálkozva, mint ijedten.

– Ha maga Kuron Anna!

Egy héttel korábban történt.

Kiránduláson vettek részt, a szomszédos déli államban, nézték az omló vakolatú házakat: – Ez az ország se sokkal különb, mint a miénk – mondta az egyik gyermek, mire ő:

– A kommunizmus egységes és oszthatatlan.

Majd hozzáfűzte:

– Az üresen ásító, piszkos, légszoros kirakatokban, az omló vakolatú házakban, megnyomorított lelkületű lakóikban.

Ennyit mondott, ennyit, semmi mást, ahogy kiejtette, rögtön el is felejtette, mert azt már ő, még ő sem hitte, hogy már a kilencedikes gyermekeket is beszervezik, nem, ez aztán eszébe sem jutott, még azután sem, hogy miután hazatértek, egy hétre rá megjelent a nyomozó, MINDENRE gondolt, csak erre nem. Ahogy a nyomozó elment, átvillant rajta, elmegy, elmegy, megkeresi DéDét, de rögtön meg is gondolta magát: – Nem, nem hozom őt is bajba – határozta el. Bezárkózott, megpróbálta elemezni a rá váró lehetséges kérdéseket és feleleteket, felidézni a közte és DéDé közt lefolyt párbeszédet, Erdélyről, a magyarságról, a kommunizmusról, merthogy csak

DéDé miatt hívhatják, abban egészen biztos volt. Elhatározta, történjen bármi, belőle nem fognak egy szót sem kiszedni. Nem fog olyant mondani, amivel kompromittálhatja DéDét. Nem. Nem fogja elveszíteni az önuralmát. S már csak arra várt, hogy jöjjön el a kihallgatás ideje, történjen meg végre, hogy ne képzelődjön tovább. Nem vacsorázott, nem aludt, nem reggelizett, nem ebédelt.

Fél négykor viszont, amikor elindult, megivott egy erős kávé. „Mit tudhatnak?” – töprengett, miközben úgy érezte, az arcára van írva, hogy hová megy, az utcán mindenki őt nézi. Ahogy belépett az épületbe, bezárták mögötte az ajtót, s ő ott találta magát egy hatalmas, üres teremben. Ült, ült és várt, várta, hogy valaki megjelenjen, miközben sejtette, hogy valahonnan figyelik. Csend volt, Nagy Csend, Kripta-Csend. Eltelt egy félóra, egy óra, másfél. Ekkor megjelent egy szőke, magas férfi, a magabiztosak közül való, s tört magyarsággal azt mondta: – Nos, kedves tanárnó, ugye tudja, miért hívtuk? – Nem? – kérdezett vissza nemleges válaszára fölhúzva még a szemöldökét is.

Majd:

– Nem mondták, hogy gondolkozzon?

– De.

– És?

– Nem volt miről.

– Nem? – Hát akkor még gondolkozzon. GONDOLKOZZON, mert mi mindent tudunk! MINDENT.

És magára hagyta.

Az agya lázasan dolgozni kezdett, ekkor hallotta először tőlük, hogy ők mindent tudnak, viszont ha mindent tudnak, akkor mi szükség van arra, hogy ő ezt megerősítse?

Ült töprengve, viaskodva a rátörő gondolatokkal, de még nem taglózta le a reménytelenség, csak a bizonytalanság nyomasztotta: „Ki kell várni, gondolta, mi az a MINDEN. Számolni kezdte a perceket, várt. Így ült hosszú perceken át töprengve, amikor újra megjelent a szőke, magas férfi: – Nos? – kérdezte. – Eszébe jutott?

– Nem? Még mindig nem? Hát akkor segítke!

Kuron Anna a perc súlya alatt úgy érezte, rögtön összeroskad.

– Tehát milyen a kommunizmus?

A kommunizmus – gondolta, s valahol az agya sötétkamrájában fölvilant a DéDé arca: „A kommunizmus monológ, kedvesem...” Tehát valóban mindent tudnak, mindent, amit ők ketten beszéltek.

Keresni kezdte a megfelelő szavakat, de ekkor a tiszta újra megszólalt:

– Egységes és oszthatatlan? Így mondta, kedves tanárnó? A piszokban, az omló vakolatú házakban, a megnyomorított lelkiületű emberekben?

A nyugalom áradása a gyomrából indult el, de szétáradt az egész testében, még a lábujja bizsergése is megszűnt, hirtelen világosodott meg benne minden: a kirándulás, a gyermek hangja, arca, az ő szavai. „Csak ennyit tudnak? Csak ennyit”? – lélegzett fel.

– Már a kilencedikes diákokat is beszervezik?

– Itt csak én kérdezek, TANÁRNÓ, csak én.

Megismételte.

– Szóval így mondta. „Egységes”! – Egységes abban – ütött az asztalra a szőke, magas férfi –, hogy ilyen tanárok tanítják a diákokat. Hogy ilyen tanárokat taníttat ösztöndíjjal az állam!

Park, 2016

Elhallgatott, aztán folytatta:

– Mert utánanéztünk ennek is. Ösztöndíjas volt, igaz, kedves tanárnő?

– Igen.

– És mint minden egyetemet végzett, lakást is kapott, igaz?

– Igen.

– És ezt a rendszert szidja, maga. MAGA, s az olyanok, mint a kollégája...

És a tiszt kiejtette a DéDé nevét.

– Mert maguknak, magyaroknak semmi nem jó, igaz?

Összerezent. Először, amióta bent ült, a gyomrában megkövült újra a fájdalom, görcsbe rándult, már-már megszólalt, de ekkor a szőke, magas férfi ráfordult:

– Tudja, hogy ezért bármikor ki tehetjük? Vagy nem ezért, MÁSÉRT. Igen? De eltekintünk ettől, kedves tanárnő. Ha!

És a tiszt újra kiejtette a DéDé nevét.

– Azt akarjuk tudni, mit csinál, mit tesz, hogyan gondolkodik.

„De hát szeretem” – akarta mondani.

„Tehát nem tudnak a kapcsolatunkról. Vagy tudnak, s azért gondoltak rám”?

„Hallgatnom kell, várni”.

– Tehát?

– Nem. Nem vállalom.

– Nem? Azt hiszi, ilyen könnyen megszabadul? Aki egyszer beszélt, beszél máskor is.

Fenyegetően hozzáfűzte:

– S azt is tudjuk. Más is.

– Nem – mondta Kuron Anna –, nem.

A szőke, magas férfi hosszasan nézte.

– Ne siesse el, kedves tanárnő. Ne siesse el! Végzetes lehet.

Szünetet tartott, s pár pillanat múlva folytatta:

– Nem kell most választ adnia. Hisz meg kell barátkozzon a gondolattal. A GONDOLATTAL. Ami elviselhetőbb, mint a börtön... Három nap múlva találkozunk, s akkor. Jelentkezünk, s majd megmondjuk, hogy hol...

Bár az első pillanatban, ahogy kilépett az ajtón, az öröm végtelen hulláma öntötte el, ahogy végiggondolta a közte és a szőke, magas tiszt között lefolyt párbeszédet, hirtelen rádöbrent, hogy véglegesen nem oldódott meg semmi. Ez csak a kezdet, s most csak egy rövid szünethez jutott, egy rövid szünethez, amely az eltelt nap tapasztalása szerint végtelen idővé válhat.

Hazament. S bár hazafelé elhatározta, hogy most már enni fog valamit – nem ment le egy falat sem a torkán. Újból fölillant benne, hogy fölhívja DéDét, elmondja mindazt, ami történt vele, kertelés nélkül, tisztán, egyértelműen. Úgy érezte, idegei pattanásig feszültek a nyomasztó egyedüllétől, de ahogy két nappal előbb is, úgy döntött, nem szabad beszélnie és találkoznia sem DéDével. Bezárkózott, összehúzta az ablakon a sötétítőt, nyitott szemmel feküdt az ágyon. „Mi lesz? Mi fog történni”? – sorjáztak a kérdések – megválaszolhatatlanul. Időközben kétszer is megcsörrent a telefon, majd este hallotta, hogy DéDé kopog az ajtaján. Jellegzetes kopogtatás volt, ahogy csak ő tudott kopogni, de nem nyitott ajtót. „Nem, nem. Ebbe nem keverlek bele.” Amikor hallotta, hogy a léptek eltávolodnak a lépcsőházban, odament az ablakhoz, nézte az utcát, DéDé feltűnő, majd távolodó alakját. Egyedülléte most már tökéletes volt, nem zavarta semmi. Már nem is figyelte a múló időt, feküdt, vitatkozott a magas, szőke tiszttel.

Úgy tűnt, fájdalma kútja feneketlen. Elaludt. Reggel arra ébredt, hogy éhes. Fölkelt, megmosakodott, megfésülködött, megreggelizett. Visszafeküdt, az álom és ébrenlét határán lebegett, arra riadt, hogy csörög, csönget a telefon. Nem vette föl. Olvasni kezdett, nem értette a szavak jelentését, olvasott, olvasott. Valamikor szürkület felé hallotta újra DéDé kopogtatását, nem nyitott ajtót. Hallotta, becsönget a szomszédba: – Nem, nem láttuk. Két napja nincs semmi mozgás – mondta a szomszédasszony –, biztosan elutazott. Hallotta azt is, DéDé lemegy a lépcsőn – odarohant az ablakhoz, félrehúzta a függöny sarkát, nézte, ahogy megáll a szemközti fa alatt, cigarettára gyújt. Elérzékenyült. Tehát érzi, tudja, hogy valami nincs rendjén vele. Visszaengedte a függönyt, leroskadt a fotelre, így ült néhány percen át, számára úgy tűnt, végtelen idő telt el.

– Ó, DéDé, szép szerelmem – sóhajtott –, ne gondold rám. Ne szeress, mert nem szerethetsz!

Szeretett volna lerohanni, a nyakába borulni, és sírni, sírni. Sírni és elmondani mindent. De mintha odacövekelődött volna az ablakhoz, lábai ledermedtek, nem bírt mozdulni.

A következő két nap még hosszabb volt. Úgy érezte, az idő végtelen tenyerén ül – mozdulatlanul. Halálosan belefáradt a semmittevésbe, önmaga ürességébe, már gondolkozni sem bírt. Elhatározta, történjen bármi, lemegy, bevásárol. Kenyeret vesz, s egyáltalán kimozdul a házból. És bármi történjen is – s ezt végleg elhatározta –, beszélni nem fog. Nem. A némák hallgatásával, a világtalanok szemének ürességével bámul majd a tisztre. Aztán meglátja, mit tesz.

De ez alatt a két nap alatt történt vele más is. Egyszer azon kapta magát, hogy a tiszt s a DéDé arca mögül felsejlett az Isten. Az Isten arca, ahogy gyermekkorában látta, képzelte. Fehér szakállal, kék szemekkel. Nem tudta, miért, de kislány korában, amikor még templomba is járt, mindig így képzelte el. Most váratlanul ez az arc föléje magasodott. Izgalom kerítette hatalmába. Egy pillanatig meg is nyugodott, de aztán vitatkozni kezdett vele, választ kért az általa megválaszolhatatlan kérdésekre. „Miért? Miért történik velünk mindez? Katonafiainkat miért viszik a bányába dolgozni, miért hozzák őket mindegyre holtan haza? Mit akarnak velünk? Te vagy az Isten, adj választ rá! Miért küldted ránk ezt a sorsot? Kiválasztottak lennénk mi is? A szenvedés végtelen nyomorával sújtasz, Uram?”

És látta a betelepített magabiztosokat, akik ellepték a várost, az ő városát. Miért teszed ezt velünk, Uram? Miért? Küzdött magával, viaskodott a gondolataival: „Ha így megy ez tovább, megőrülök.” Föl-alá rohant a lakásban, bele-belenézett a tükörbe, eszelős szemű idegen lény tekintett rá vissza. Már-már arra gondolt, fölvágja az ereit – ekkor megszólalt a telefon.

– Oh, DéDé! Keresel, igaz? Szerelmed bizonyossága, hogy érzed, a fájdalom belep, eltemet.

Fölemelte a kagylót. Hisz most már úgyis mindegy – hisz fölfedezte a végleges megoldást.

– Halló, igen – szólt bele a telefonba.

– Kuron Anna?

– Igen.

A tiszt hangja volt.

– Akkor holnap – Mondta. – Holnap, de nem itt – és mondta, hogy hol.

Lecsapta a telefont, üvöltöni szeretett volna, törni, zúzni. Odament az ablakhoz, kinézett rajta. A fényesség majdnem elvakította. Állt az ablaknál – a reménytelenség ablakánál, majd öltözni kezdett.

Fizetett, leszállt a magas, háromlábú, bőrhuzatú székről, végigment a félhomályos, cigarettafüstbe burkolt termen, az ablakfüggönyökből áramló sötét bársonyragyogás kivetült az arcokra: a magabiztosak ülték körül az asztalokat. Mint akik tudják, itt minden az övék. „Úgy érzem, egy láthatatlan szempár kíséri lépteimet – mondta egyszer DéDének –, bárhová megyek, a hátamba sajdul a pillantása. Inkább önkéntelenül, mint szándékosan mondta, de kíváncsi volt, mit mond erre DéDé, az ő mindent tudó embere. Annak arca elkomorult. Megsimogatta az arcát: – Azt akarják, hogy féljünk. – Azt akarják, hogy féljünk – ismételte meg –, és nem is lényeges, hogy követnek-e vagy sem, nem tőlük, hanem a bennünk fészket rakó félelemtől kell óvakodnunk. Azt akarják, hogy pontosan körülhatárolt gondolat- és cselekvésrendszerben éljünk, ahol előre kiszámított minden. Ezt akarják.

Megborzongott. Ki fogja összerakni az én arcom? Visszaadni az egykori énem? Ha a szabadság foka lemérhető az arcokról – arcom riadt és félénk. Ha a gondolat tisztasága leolvasható a tekintet tisztaságából – nézésemmel kusza, zavaros. Ki fogja visszaadni az énem? Ki fogja összerakni az arcom?

Fölfénylett benne a Magyar utca, az övéi arca, napokig járhatna ott – gondolta –, elfelejtettek mindent, nevetni is, csak egyet tanultak meg, inni. Kocsmák sorakoznak ott minden lé-

pésre, és az emberek isznak, isznak, míg bárgyú csönd terül szét az arcokon. Ki innen a magabiztos arcúak közül, akik ellepik a köztereket, a félénk arcúak agyát, és hangosak és zajosak, míg az övéi az utcára sem járnak ki, ülnek a négy fal börtönében és félnek! Elrejtik igaz énjüket, csak a szavak felszínén, csak a némaság útján közelnek egymáshoz, és nézni sem néznek egymásra, még nézni sem néznek egymásra.

Ment az árkádok, boltívek alatt: – Milyen város is volt ez, Istenem – hallja a DéDé hangját. Összerezzen, megriad, megfordul, körülnéz. „Nem lehet büntetlenül még gondolatban sem emlékezni.” Bőrkabátos, kalapos, magabiztos arcú férfi jön utána. Rá sem néz, s mert rá sem néz, épp ezért gyanús!

Elmelegedik és elgyengül.

A bőrkabátos, kalapos, magabiztos arcú férfi elmegy mögötte.

Föllélegzik.

Ekkor az utca túloldalán megpillant egy félénk arcú férfit. Fajtájából. Olyant, ahogy az apja mondaná, aki harminc aranyért árulja a testvéreit és a felebarátait.

A rend láthatatlan tartóoszlopai ök, a hivatalok, irodák, műhelyek nélkülük nem működnek olajozottan. Egy fának támaszkodva áll, cigarettázik. Mintha csak véletlenül került volna oda – cigarettázik. És őt figyeli.

„Mindenkit figyel valaki, téged ő, őt egy másik, hármatotkat egy negyedik.”

Elindul, táskáját hanyagul a vállára dobja.

„Minden kirakatnál meg kell állnom, de át nem szabad néznie.”

A kirakat üvegében látja – elindul a fa is.

Megborzong.

Odatapad az egyik kirakat üvegéhez, úgy tesz, mintha nézné az üresen ásító polcokat.

A túlsó oldalon megáll az őt követő férfi is.

DéDére gondol: „Nem fogok többé szoba állni vele, csak így védhetem meg önmagamtól, tőlük, a félelemtől.”

Átvág a kagylószerű főtéren, a Magyar utca felé – megszólalnak a hangosbeszélők. Indulók árasztják el az utcát, a város légtere megtelik fémes hangokkal. Újabb induló következik, aztán a zene elhalkul, a férfihang a szabadságról beszél.

„ELVTÁRSOK! A VILÁG LEGSZABADABB ÁLLAMÁBAN ÉLÜNK, AHOL A SZABADSÁG A LEGMAGASABB CSÚCSOKAT OSTROMOLJA.”

Fénytelen szomorúság árad szét benne: SZABAD VAGYOK, ÉS NEM IS TUDOK RÓLA!

A fémes hang betölti a légteret, a házak, udvarok közti réseket, beszívárog a test pórusaiba. A SZABADSÁG

– hallja a hangosbeszélőn a férfihangot –, s fölneéz a víztoronynak álcázott óratoronyba, ott van az ór, s tudja, géppuskafészek vannak álcázva ott.

A kísérő egészen a kapuig követte. Először lopakodva, a tömeg között araszolva jött utána – a végén már nem is próbálta leplezni a kilétét.

Kuron Anna fölment az apró garzonlakásba, nem gyújtott villanyt, félrehúzta a sötétítőt, és kipillantott az ablakon. A kísérő még mindig ott ólálkodott a szemközti fa alatt, cigarettája parázslott, árulkodott róla. A gyűlölet utat tört benne, de ekkor szinte elszégyellte magát: holnap, holnapután ő maga is egy lesz ezek közül. Utálat árasztotta el önmaga iránt, kilúdbőrözött a teste, torka kiszáradt, gyomra összeszorult. Állt az ablaknál, hirtelen átérezte a végtelen IDŐT, a végtelen időt, amit még át kell éljen, így, percek, magányos percek végtelen sorából. Megfordult. Bement a fürdőszobába, megeresztette a vízcsapot, a szárítókötél ott remegett fölötte.

Hajnali villódzás, 2018